

Бақыт ӘБЖЕТ

филология ғылымдарының кандидаты, доцент

Қ.А.Ясауи атындағы ХҚТУ

Түркология ғылыми-зерттеу институтының ғалым хатшысы

ХАН РУХЫН АЛАПТАН АСҚАҚТАТҚАН

Мақалада XVIII ғасырдағы қазақ ауыз әдебиетінде кеңінен орын алған қазақ ханы Абылайдың ақын-жыраулар шығармашылығындағы бейнесі және сол кездегі тарихи оқиғаларды баяндаудағы ауыз әдебиетінің атқарған рөлі жан-жақты сөз болады. Халық ақындары әдеби тұлғаға айналған кейіпкерді бейнелеу барысында оның тылсым дүниемен қатысты екендігін арқау ету арқылы фольклорлық жанр мен ауыз әдебиетіндегі өзара байланыстар жайы сөз болады.

Кілт сөздер: тәуелсіздік, елдік, Абылай, хан, рух, Бұхар жырау, Жоңғар хандығы.

Қазаққа хан болған, жұрт билеген хандардың ішінде елін жаудан қорғаған даңқты батыры, елді ортақ іске жұмылдыра білетін орақ тілді пешені, елін қиын-қыстауда тарықтырмаған көсемі, атағы ел аузына аңыз боп тараған, ісімен елге жаққан көреген билеушілер аз болмаған. Елін сыртқы жауға алдырмай, іштей қырқысқа шалдырмай, елдің берекесін келтірген, алғы Алапты меңгерген әз-Тәуке сынды атақты хандарымыз да болды. Қазақ жерін кеңейту жолында күні-түні жорықта жүрген, көршілес хандардың үрейін алған Тәуекел, Есім секілді қаһарлы хандарымыз жайлы да дастандар жазылды. Дегенмен, сол хандар ішінде ерекше киелілігімен, тар жерден жол таба білетін көрегендігімен, қысылған кезде бабалар рухы дем беретін қасиетімен көзі тірісінде-ақ аңызға айналған Абылайдай ханға тең келетін хан қазақта болмаған. Абылайға қатысты аңыздар мен жырлардың ел ішіне көп тарағаны белгілі. Оның киелі адам екендігін сол кездегі қасына ерген достары да, тұтқынға алған дұшпандары да мойындаған. Соның бірі Абылайдың жанында жүрген атақты жырау Үмбетей Бөгенбай батырдың қайтқанын Абылайға естірту кезінде былай деп толғайды:

Анау бір жылы аттанған
Әскерді қырғыз қырғанда,
Басынан оба қылғанда,
Ол хабарды ел біліп
Көп батырмен сен жүріп
Көзіңнің жасын көл қылып,
Қысылған әскер басының
Қасына барып тұрғанда,
Ақ боз атты шалғанда,

Мойныңа кісе салғанда,
Бабай түкті Шапты Әзиз,
Содан бата алғанда,
Тілеуің қабыл болғаның,
Басыңа қыдыр қонғаның,
Ұмыттың ба соны, Абылай! [1,88]

Осылайша аруақтарына сыйынған Абылай қырғызға жорыққа шыққанда, қазаққа тұтқиылдан шабуыл жасап, қазақ жасағына орасан зор шығын әкелген қырғыздың тұтасқан қалың қолы, Абылай келіп шабар кезде екіге бөлініп берекесі кетеді. Атеке жырық пен Садыр бір-бірімен келісе алмай екіге жарылған тұста Абылай кеп Атеке елін шауып алады.

Көзі тірісінде «көмекей әулие» атанған Бұхар жыраудың өзі хан Абылайды ерекше қастерлеген. Абылайдың ел үшін істеген игілікті істерін дәріштеп, құптап отырған. Сонымен қатар кейде орын алған кемшіліктерін де жасырмай бетіне басып отыратын болған. Абылайдың істеріне көңілі толған Бұхар былайша толғанады:

Хан Абылай бұйырды..
Басыңа біткен күніңіз,
Құтты болсын ұлыңыз,
Хан Абылай атаңды
Дүниеден шықпай мініңіз.
Алтын тақтың үстінде
Үш жүздің басын құрадың,
Жетім менен жесірге
Ешбір жаман қылмадың.
Әділдікпен жүрдіңіз,
Әдепті іске кірдіңіз,
Арманың бар ма хан ием,
Мәртебелі төбеге,
Жауыңды алып, жайладың,
Жеті күн кіріш ұрысқа,
Өлімге басың байладың.
Айтар сөзім осы дүр,
Ақылың бар хан едің,
Мұның түбін ойлағын [1, 111].

Абылай хан көзі тірісінде үш жүздің басын қосып, елін сыртқы жауға алдырмаған. Абылай дүниеден өткен соң енді мұндай хан елдің бағына туа ма тумай ма деп қайғырғандардың бірі Бұхар жырау болған. Ол өзінің Абылай хан өлгенде шығарған жоқтауында ханның қасиетті адам

Әбжет Б. Хан рухын алаптан асқақтатқан.

болғандығын, ондай адамның мың жылда бір туатын көсем екендігін айтып өтеді. Белгілі әдебиет зерттеушісі, жазушы М.Мағауин Бұхардың Абылайға арнаған жоқтауын ереше бағалап былай дейді: «Жырау осы ретпен Абылайдың тіршілігінде істеген дақты істерін мадақтай еске алады. Марқұмның ерлігін, салтанатын, байлығын сөз етеді. Бұқардан қалған мұраның ішіндегі ең көркем туындылардың бірі болып есептелуге тиіс осы жоқтау жыр:

Ғаділдігін Наушаруан ғаділге жеткерген,
Жомарттығын Хатымтай Жомарттан өткерген,
Күнде мейман күзетің,
Кесекілеп ет берген,
Имандық ісіне қарап бет берген,
Бір құдайдың дидарын
Сен көрмесең кім көрер:
Табандасқан дұшпанға
Күнінде қылыш шауып өткерген, -

деген сөздермен аяқталады» [2, 113].

Абылай өлгенімен оның даңқы ел ішіне аңыз боп тарады. Қазақ халқы Абылай хан дәуірін ерекше ілтипатпен еске алып, елдіктің, ерліктің, бірліктің заманы ретінде қастерлеген. Абылайдың елдің бірлігі жолында істеген игі істерін сағынышпен еске алып, оның атын ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу үшін өлең, жырлар шығарып отырған. Ол турасында ханның шөбересі, қазақтың атақты ғалымы Ш.Уәлиханов былай деп жазады: «Қазақтың аңыз-әңгімелерінде Абылай айрықша қасиеті бар киелі, керемет күдірет иесі болып саналады. Абылай дәуірі – қазақтардың ерлігі мен серілігінің ғасыры. Оның жорықтары және батырларының көзсіз ерлігі мен қаһармандығы жыр-дастандардың арқауына айналған. Домбыра мен қобызда орындалатын небір күйлер соның дәуірінде дүниеге келген және көбі сол кезеңді сипаттайды. «Шаңды жорық» күйі жаудан беті қайтып көрмеген жүрек жұтқан Баян батыр опат болған шабуыл кезінде шығарылған. Ал «Қоржын қақпай» Еділ қалмақтарына қарсы қысқы жорықтан туады. Сол жолы қазақтар жеті күн бойы ашығыш, олжаға қолы әрең жетеді. Бұл күйлердің бәрі күні осы уақытқа дейін Абылай ұрпақтарына сонау бір даңқты кезеңдерді елестетеді» [3, 9].

Қазақтың тәуелсіздігі жолында күрес жүргізген Абылай бейнесі қазақ ауыз әдебиетінде мадақтала жырланды, оның бейнесі тәуелсіздікті ту ретінде көтеруші тұлғаға айналды және кейбір пендешілік, кемшілік тұстары айтылмайтын болды. Оған себеп ауыз әдебиеті ерекше дамыған қазақ халқының хандық дәуірі кезеңінде дүниеге келген шығармаларда фольклордың үстемдігі ерекше болатын. Эпикалық жанрда дүниеге келген поэтикалық шығармаларда, жалпы фольклорлық шығармалардың барлығында басты кейіпкердің, яғни ұнамды кейіпкердің, қаһарманның

кемшілігі айтылмайды. Абылайдың пендешілігін, адам баласына тән кемшіліктерін Бұхар секілді атақты жыраулар бетіне айтқанымен, ол туралы дүниеге келген жыр-дастандарда кемшілік айтылмайды, тек жақсы жағы айтылады. Жырдың атқаратын функциясы елді-жерді сыртқы жаудан қорғау, елді аман алып қалу болғандықтан, жаудан елін қорғайтын батырда кемшілік болмайды, сондықтан кейішкердің кемшілігін тізбектеп отыру жырдың функциясына да кірмейді. Ел арасына тараған эпостар мен батырлық жырлардың болашақ ұрпақты патриоттық сезімде тәрбиелеуде алатын орны айрықша болады. Сонымен қатар елін-жерін қорғаған батыр бабаларын келешек ұрпаққа өнеге ету, оның жасаған игі істерін халық ортасында жиындарда жырлау арқылы халыққа эстетикалық тәрбие де жүргізіп отырған. Бодақтың қамытына пырмалған елдің мүшкіл хәлін көрген ақын-жыршылардың өткенді сағыну, тәуелсіздікті аңсауға құрылған жырларының басында елінің тәуелсіздігі жолында күрескен Абылай секілді ханның бейнесі тұрды.

Абылайдың кейінгі ақындар арасында қайта жырлануына бір жағы оның немересі Кенесары ханның қазақ халқының тәуелсіздігі үшін орысқа қарсы жүргізген соғысы да өз әсерін тигізді. Осылайша өткенді аңсау, оның Абылайдай тәуелсіз ханының болуын көксеу, кейін Абылай бейнесін көркемдік жағынан тиштендіріп, тәуелсіздіктің символын көрсететін көркем образға айналдырып әкетті. Қазақтың жоңғармен соғысынан кейін Қытай мен Ресей қыспағында жұтылып кетудің аз-ақ алдында тұрған қазақ үшін соңғы үміті ретінде тарих сахнасына Абылайдың көтерілгендігі турасында М.Әуезов мынадай кесімді ойын айтады: «Әдебиетте қалың елдің бұл қайғысы Абылай айналасынан пығады. Абылай маңына жиналады. Себебі сол ала-сапыран дәуірде қалың елдің «қайраңдап жан қалама» деген «Қазы құрттай» үміті, жалғыз ғана Абылай басында болатын. Ескі қазақ елдігін, ескі жұрттың тілегін, ту көтеріп бір араға жиған Абылай болатын» [4, 143].

Қазақтар арасына тараған аңыз бойынша Шарып батырды жекпе-жекте өлтірген Абылай қапияда қалмақтың қолына түсіп қалғанда Қалдан Серенмен сөз таластырып, ақырында үш ауыз сөзбен қалмақтың ханын жеңгендігі, сөйтіп бостандыққа шыққандығы, ханға риза болған қалмақ ханы кейін қызын бергендігі айтылады. Бұл аңызда біршама тарихи оқиғалардың шындығы көрініс тапқанмен, аңыз тарихи шындықты нақты датасымен айтуды мойнына алмайды. Ауызша тараған аңыз болғандықтан фольклорға тән қасиеттер аңызда да табылады. Тарихи деректерде Абылайды қалмақ тұтқынынан босатып алу үшін көптеген келіссөздер жүргізілгендігі тарихи құжаттарда айтылған. Енді сол тарихи оқиғаларға ойысып көрелік.

1723 жылы Жоңғарлар тұтқиылдан шабуыл жасағанда қазақтың хандары елін қорғау үшін, халқының тағдыры жолында жанын аянып қалған жоқ. Барлығы да қолдарына қару алып, атқа қонды. Алғашқы Жоңғар шабуылына сәтті тойтарыс та жасай білді. Қазақ жасағына баспылық

Әбжет Б. Хан рухын алаптан асқақтатқан.

жасаған Әбілқайыр хан 1726 жылы Бұланты өзенінің бойында қалмақтарға ойсырата соққы беріп қалмақтан қазақтың есесін алса, кейін Аңырақай шайқасында да тегеурінді дұшпанның қазақ қолы үстем түседі. Қалмақтар да өз кезегінде есесін қайтару үшін тиімді шабуылдармен қазақты тықсырып отырған. Екінші қайтара шабуылдағанда Ташкентке дейінгі аралықты өзіне бағындырып үлгереді. Қазақтың сол кездегі беделді батыры әрі орта жүздің сұлтаны Абылайды қолға түсіреді. Абылайдың қалмақта тұтқында болғандығы туралы аңыздар ел ішінде сақталған, оның үстіне заманында қасына ерген ақыны әрі серігі болған Үмбетей жыраудың Бөгенбайдың өлгенін естірту өлеңінде де ханның қалмақта тұтқында отырғандығы былайша баяндалады:

Қалдан ханның әскері
Іздеп сені әрі-бері
Қапыда ұстап алғанда,
Алып барып Тәшкенде
Көр зынданға салғанда,
Елің қараң қалғанда,
Тоқсан жақсы үш жүзден
Сені сұрай барғанда,
Өлтірем деп Қалдан хан
Орайына Шарыптың,
Сөзіне қарсы сөз айтып
Жауаптастың қарыстың.
Қапияда тұтылдың,
Қалмаққа бітеу жұтылдың,
Шешендік жолын тұтыңдың,
Үш ауыз сөзбен құтылдың,
Ұмыттың ба соны, Абылай! [1,87]

Үмбетейдің Абылай ханға айтқан жоғарыдағы жырында ханның қалмақ қолында тұтқын болғандығы жайында айта келе профессор Ж.Тілепов өз ойын былайша өрбітеді: «Бірақ, Үмбетей туындысында осы эпизодқа қатысты екі үлкен шындық бұрмаланбаған. Оның біріншісі – Абылайды жоңғарлардың тұтқындағаны болса, екіншісі оны Ташкент түрмесіне апарып жатқызатындығы, яғни қалмақтардың сол кездегі Ұлы жүз қазақтары мекендеген қонысқа әлде де болса билік жүргізіп, Ташкентті қолына ұстап отырғандығын аңғартады. Шындығында 1726 жылы, 1730 жылы екі дүркін Ресей бодандығын сұраған Әбілқайыр өтінішінің соңғысы 1731 жылғы 19 ақпанда Петербургте қабыл алынған, 1740 жылдың күзіне дейін Жоңғария қарамағындағы Ұлы жүз бен Орта жүздің оңтүстік-шығыс ауданынан басқа қазақ ұлысы толықтай Ресей бодандығына өткен болатын. Ал Жоңғар

хандығы іргесіндегі қазақ елінің бұл әрекетіне бейтарап отыра алмады. 1741 жылы олар ұлы жүз бен кіші жүздің жеріне басып кіріп, жайлауларын қиратып, өздерін Орск қамалына дейін қуады» [5, 127].

Тарихи деректерде 1741 жылы қалмақтар қазақтарға отыз мың қолмен төрт рет тынымсыз шабуылдағаны айтылады. Сол шабуылдың кезінде қазақ сұлтаны Абылай екі жүз кісімен қолға түседі. Профессор Қ.Жұмалиев сол кездегі оқиғалар турасында айта келе Абылайдың қолға түскендігі туралы айтады: «1729-1731 жылдары жеңіліс тапқан Жоңғарлар 1741 жылы қазақ еліне шабуылын қайта бастап, тағы соғыс ашады. Бұл соғыста қалмақтар қазақты ығыстырып, тағы да көп жерлерін жаулап алады. Абылай екі жүз кісімен қалмақтарға қолға түседі. Әбілмәмбет әскерімен Орскіге шегінің, Орскінің губернаторы Урусовқа паналайды» [6, 264].

Тарихи дерек бойынша Абылайды қолға түсірген жоңғар ханы оның бас бостандығы үшін Әбілқайыр хан, Барақ сұлтан, Жәнібек секілді қазақтың ең бір беделді де ықпалды он адамынан әр қайсысынан бір баладан аманат сұратады және өзі ұлықсат еткен жерлерде ғана көшіп-қонып жүруін талап еткен. Бұл жәйттар турасында Ж.Тілепов мынадай тарихи деректер келтіреді: «1742 жылы В.А.Урусовты алмастырған Орынбор экспедициясының жаңа бастығы Н.И.Неплюев қазақ спонжарлары мұнан кейін Жоңғарияның қол астына өтіп кете ме деп қауіптеніп, Петербургпен хабарласады. Оған 1742 жылғы мамырдың 20-да Сенат қазақтарды қорғау жөнінде нұсқау береді. Мұнан кейін Н.И.Неплюев Әбілқайырдан аманат сұрай келген Галдан Церен елшілеріне Әбілқайырдың Ресей боданы екенін, сондықтан оның елін патша үкіметінің әскер шығарып қорғауға дейін баратындығын қатал ескертеді. Сондай-ақ, ол 1742 жылдың қыркүйегінде Пенза жаяу әскер полкінің майоры Карл Миллерді Жоңғар билеушісіне елшілікке жіберіп, оған хонтайшының қазақтарға қарсы шабуылын тоқтатуы хақында, Абылайды жолдастарымен тұтқыннан босату жайында келісімге келуді тапсырады. Ақырында 1743 жылдың көктемінде Абылай жоңғар тұтқынынан болатылады. Ал, Абылайды тұтқыннан құтқаруға себепкер болу – Ресейдің қазақ жеріндегі позициясын нығайту үшін керек еді» [5, 128].

Шындығына келгенде қазақтың беделді сұлтанын тұтқынға алу арқылы Жоңғар ханы өз позициясын күшейту үшін тиімді іс-әрекеттер жасағандығын, соның салдарынан қазақты шығынсыз-ақ түгелдей жаулап алуды мақсат еткендігі байқалады. Ал, қазақ жерін өзіне бағындыруды мақсат еткен Ресей патшалығы да бұл сәтті өз мүддесіне тиімді пайдалана білген. Сол кезде екі жақты қысымға түскен қазақ халқына жер бетінен жойылып кету қаупі төніп тұрған еді. Бір жағы Жоңғардың тегеурінді шабуылы, екінші жағынан орыстың бүйірден қысуы кезінде Орта Азия хандықтары қазақ хандығын сыртқы күштерден қорғау үшін бірігіп күш шығармағандығы, керісінше қазаққа қарсы өз әрекеттерін жасап жатқандығы байқалады. Мұндай толқудың үстінде қазақты аман алып қалу үшін қазақ

хандарының тиімді әрекет жасай білгендігі байқалады. Сол саясаттың арқасында өмір бойы ата жауы болған Жоңғар хандығы біржола күйреп тынды. Абылай хандық билікті қолға алған тұста Ресеймен де, Қытаймен де тынымсыз елшіліктер алмасу арқылы сыртқы күштерді тыныштандыруға қол жеткізе алды. Ендігі қалғаны қазаққа әлсін-әлсін шабуыл жасап, тынышын кетіріп отырған қырғыз бен Қоқан хандығын талқандау болатын. Абылай өз дәуірінде бұл мақсатына да қол жеткізе білді. Қырғызды тыныштандырған соң Ташкентті бағындырады. Оған алым-салық төлеп тұруға қол жеткізеді. Өзбек хандарымен бейбіт келісімге келеді. Осылайша соғыстан титықтаған қазақтар Абылай дәуірінде тыныштыққа қол жеткізеді. Ханның халық алдындағы беделі артады. Үш жүзді бір орталыққа бағындырып, Қазақ хандығын нығайту саясатын жүргізеді. Үш жүздің халқы бір тудың астына біріксе ешкімге күш бермей кететін мықты мемлекетке айналатынын сезген Ресей үкіметі мен Орта Азия хандары Абылайдың билігін әлсірету мақсатында түрлі айла-шарғыларға барады. Ресей өкіметі қазақтың беделді хандарының көзін жоюдың түрлі амалдарын таба білгендігі тарихтан белгілі. Әбілқайыр ханға қарсы Барақ сұлтанды айдап салса, Әбілмәмбет ханға Абылайды айдап салмақ болады. Бірақ Абылай орыстың алдауына көнбеген, мұндай сатқын әрекетке бармаған. Қазақ арасындағы Абылайдың беделінің артуынан қорыққан Ресей оны тек орта жүздің ханы ретінде бекітеді. Бір жағы башқұрт, татарларды қазаққа қарсы тиімді пайдаланып өз мүддесіне жүргізсе, екінші жағынан қол астындағы беделді билерді де айдап салып отырған. Абылайды әлсірету үшін ру аралық қырқысты өршіткен, билік құмар билерді өзіне тартып шен-шекпен үлестіру саясаты арқылы Ресей чиновниктері беделді ру басыларын сатып алу үшін оған сый-сияпатын аямайды, арандату, ыдырату жолында қолынан келгенді істеп бағады. Қазақ жеріне дендей енуді Қытай да, Ресей де қолға ала бастайды. Абылай сыртқы саясатта екі жаққа да құрғақ уәде беру арқылы уақыттан ұтуды мақсат етеді. Осылайша сыртқы жаудың арбауынан сытылып кетіп отырған Абылай өзінің көзі тірісінде қазақты сыртқы жауға алдырмай өтеді.

Абылай қайтыс болған соң қазақ арасындағы хандық билік күрт төмендейді, мақсатына қол жеткізген Ресей жергілікті жеке-жеке руларды басқарып отырған ұсақ би-сұлтандарды жоғары көтеру арқылы қазақтың ынтымағын кетіріп, тоз-тозын шығарады. Қазақтың тұтастығын бұзу арқылы оның күшін әлсіретіп, оған «бөліп ал да, билей бер» саясатын жүргізеді. Хандық билік өзінің өмір сүруін тоқтатқанымен, елдің бірлігі жолында кезінде қазақ хандығының тірегі, идеологы болған әрі оның нығаюы мақсатында еңбек еткен атақты жыраулардың халық алдындағы беделі жоғары болды. Елдікті, тәуелсіздікті ту еткен ақын-жыраулар қазақтың қазақ болып қалуы үшін кейінгі кезеңдерге дейін ел ішінде өз жұмысын жалғастырып отырды. Ресей әкімшілігі ел ішінен шыққан қазақтың тәуелсіз рухын жырлайтын беделді ақын-жырауларымен ұдайы күрес жүргізіп

отырған, қаншама қысым көріп, Ресей тарапынан салынған тиымға қарамастан елді елдікке ұйытып отырған жыршы-жыраулар әсіресе тәуелсіздік жолында жанын пидә еткен батырлары жайлы жоғары рухтағы жырларды шығарып, ел ішіне таратып отырған. Бұл науқан кешегі ХХ ғасырдың орта шеніне шейін жалғасып келгендігін көреміз.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Бес ғасыр жырлайды: XV ғасырдан ХХ ғасырдың бас кезіне дейінгі қазақ ақын-жырауларының шығармалары. Үш томдық/Жауапты шығарушы М.Бәйділдаев – Алматы: Жазушы, 1984. – (ҚазССР ҒА М.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты). Т.І. /Құраст. М.Мағауин, М.Айділдәев. 1984. – 256 бет.
2. Мағауин М.М. Қобыз сарыны. XV-XVIII ғасырларда жасаған қазақ ақын-жыраулары. - Өңделіп 5-ші басылуы. – Алматы: Мектеп, 2003. – 192 б.
3. Тарихи жырлар. Қазақ халық әдебиеті: Көптомдық. – Алматы: Білім, 1995. – 287 бет.
4. Әуезов М. Әдебиет тарихы: Жоғары оқу орындарының студенттеріне арналған. – Алматы: Ана тілі, 1991. – 240 бет.
5. Тілепов Ж. Тарих және әдебиет. – Алматы: Ғылым, 2001. – 376 бет.
6. Жұмалиев Қ. Қазақ эпосы мен әдебиет тарихының мәселелері. 1 том. Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы. Алматы – 1958.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается образ казахского хана Абылайхана в произведениях народных поэтов (акын-жырау), который и так занимал огромное место в устной литературе казахского народа в XVIII век, так же исследуется роль устной литературы в описании исторических событий того времени. Народные поэты, описывая героя превратившегося в литературного образа и указывая на их связь с таинственным миром показывают на взаимосвязь между фольклористикой и устной литературой.

(Abzhet B. Vozvelichili ханский дух Алаша)

SUMMARY

The article deals with the image of the Kazakh Khan Abylaikhan in the works of folk poets (akyn-zhyrau), which is already occupied a prominent place in the oral literature of the Kazakh people in XVIII century, as well examines the role of oral literature in the description of the historical events of the time. The people's poet, describing the hero transformed in literary image and pointing to their connection with the mysterious world of show the relationship between folklore and oral literature.

(Abzhet B. Khan's exalted spirit of Alash)

ÖZET

Makalede 18.yy. Kazak sözlü edebiyatının geniş bir alanına yayılan Kazak Hanı Abılay'ın ozan-şairlerin eserlerindeki suret ve o zamanki tarihi olayları bahsetmede sözlü edebiyatın öneminden bahsedilir. Halk şairleri edebi kahramana dönüşen kişiyi anlatırken onun olağanüstü alemle ilgili olduğunu ispat ederek folklor ile sözlü edebiyatın birbiriyle ilgili olduğunu belirler.

(Abzhet B. Han Ruhunu Alaş'tan Yüceltmіştir)